

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 24.5.2011
KOM(2011) 289 lõplik
2011/0136 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

orbteoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEK(2011) 615 lõplik}
{SEK(2011) 616 lõplik}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Autoriõigusega kaitstud teoste avalikustamiseks digitaalraamatukogus või -arhiivis on tarvis eelnevat luba. Sellist teost, mille autoriõiguse omanikku ei ole võimalik tuvastada ega leida, kutsutakse orbesteeks. Järelikult ei ole võimalik saada ka vajalikku luba teose avalikustamiseks võrgus. Raamatukogud või muud asutused, kes teevad teoseid võrgus üldsusele kättesaadavaks selleks eelnevat luba omamata, riskivad autoriõiguste rikkumisega.

Käesoleva ettepaneku peamine eesmärk on luua õigusraamistik, et tagada seaduslik ja piiriülene sidusjuurdepääs ettepanekus täpsustatud erinevate asutuste juhitud digitaalraamatukogudes või -arhiivides talletatavatele orbestele, kui neid teoseid kasutatakse kõnealuste asutuste avalikest huvidest lähtuva ülesande täitmiseks. Kõnealused teosed hõlmavad raamatu, ajakirja, ajalehe või muu kirjutisena avaldatud teoseid, sh neis sisalduvaid teoseid, filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste kogudesse kuuluvaid audiovisuaalseid ja kinematograafilisi teoseid ning avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavaid ja nende toodetud audioteseid, audiovisuaalseid ja kinematograafilisi teoseid. Seoses avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide arhiividega ning avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide kui tootjate eriseisundiga on vaja piirata orbeste hulka, sätestades ettepaneku reguleerimisalasse kuuluvate teoste suhtes kohaldamise tähtaja.

Eesmärk tuleb saavutada orbeste staatuse vastastikuse tunnustamise süsteemi kaudu. Orbeste staatuse kindlaksmääramiseks on raamatukogud, haridusasutused, muuseumid või arhiivid, filmipärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalik-õiguslikud ringhäälinguorganisatsioonid kohustatud teostama selles liikmesriigis, kus teos esimest korda avaldati, eelneva hoolika otsingu kooskõlas kavandatud direktiivis täpsustatud nõuetega. Kui hoolika otsingu tulemusena määratakse teosele orbeste staatuse, peetakse kõnealust teost orbesteeks kõikjal ELis, muutes mitmete hoolikate otsingute teostamise mittevajalikuks. Selle alusel saab orbesteid kultuurilistel ja haridusalastel eesmärkidel eelneva loata võrgus avaldada, v.a juhul, kui teose omanik orbeste staatuse tühistab.

Käesolev algatus põhineb komisjoni 2006. aasta soovitusel kultuurimaterjali digiteerimise, sellele sidusjuurdepääsu tagamise ja selle digitaalse säilitamise kohta¹. Soovitusest hoolimata on orbesteid käsitlevat õigusakti rakendanud üksnes üksikud liikmesriigid. Vähesed kehtivad siseriiklikud lahendused on piiratud seetõttu, et nendele on sidusjuurdepääs üksnes nende territooriumil elavatel kodanikel.

Ühtsel turul orbeste piiriülest digiteerimist ja levitamist hõlbustava õigusraamistiku loomine on ka Euroopa 2020. aasta strateegia² alla kuuluva Euroopa digitaalarengu tegevuskava³ üks põhimeede.

¹ Komisjoni 24. augusti 2006. aasta soovitus 2006/585/EÜ kultuurimaterjali digiteerimise, sellele sidusjuurdepääsu tagamise ja selle digitaalse säilitamise kohta (ELT L 236, 31.8.2006, lk 28–30).

² Euroopa 2020. aastal: Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia.
http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm.

³ Euroopa digitaalne tegevuskava – KOM(2010) 245.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Konsulterimine huvitatud isikutega

2006. aastal moodustati digitaalsete raamatukogude alane kõrgetasemeline eksperdirühm, mis koondas kultuurimaterjali digiteerimise, sellele sidusjuurdepääsu tagamise, sh orbeostega seotud huvirühmad⁴. Rühm võttis vastu digitaalse säilitamise, orbeoste ja lõppenud tiraažiga teoste teemalise lõpparuande⁵. Raamatukogude, arhiivide ja õiguste valdajate esindajad kirjutasid alla vastastikuse mõistmise memorandumile, milles käsitletakse orbeoste õiguste valdajate hoolika otsimise suuniseid⁶.

2008. aastal avaldati komisjoni roheline raamat, milles käsitletakse autoriõigust teadmistepõhises majanduses⁷ ja mille abil püüti saada sidusrühmade arvamusi muu hulgas selle kohta, kas orbeostega seoses on vaja võtta täiendavaid meetmeid⁸. 19. oktoobril 2009 võttis komisjon vastu autoriõigust teadmistepõhises majanduses käsitleva järeleteatise,⁹ andes teada, et teostab mõju hindamise, mille käigus uuritakse, mida teha orbeostega ELis.

26. oktoobril 2009 korraldas komisjon avaliku arutelu, kus kõik huvitatud isikud esitasid oma seisukohad seoses orbeostega. 10. novembril 2009 korraldasid eesistujariik Rootsi ja Euroopa Parlament ühisarutelu, kus käsitleti orbeoseid ja nägemispuudega inimeste juurdepääsu teostele.

Aastatel 2009–2010 korraldasid komisjoni talitused kahepoolsed kohtumised mitme sidusrühmaga, kellega arutati kõnealuseid küsimusi üksikasjalikumalt.

• Mõju hindamine

Mõju hindamisel kaaluti kuut võimalust: 1) jätkata muutusteta, 2) seadusega ettenähtud autoriõiguseerand, 3) laiendatud kollektiivlitsentsid, 4) kollektiivse esindamise organisatsioonide poolt orbeosega seoses väljaantud erilitsents, 5) riigiasutuse poolt orbeosega seoses väljaantud erilitsents ning 6) orbeostega seonduvate siseriiklike lahenduste vastastikune tunnustamine.

Kõikide poliitikavalikute (v.a 1. võimalus) eelduseks on sellise direktiivi vastuvõtmine, mille kohaselt peavad kõik liikmesriigid kindlaksmääratud aja jooksul vastu võtma konkreetselt orbeoseid käsitleva õigusakti. Kõikide poliitikavalikute (v.a 3. võimalus) eelduseks on nõue, et enne orbeose digitaalraamatukogus kättesaadavaks tegemist on vaja teostada hoolikas otsing.

⁴ Komisjoni 27. veebruari 2006. aasta otsus digitaalsete raamatukogude alase kõrgetasemelise eksperdirühma moodustamise kohta (ELT L 63, 4.3.2006, lk 25–27). Rühma uuendati seejärel komisjoni 25. märtsi 2009. aasta otsusega (ELT L 82, 28.3.2009, lk 9–11).

⁵ http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/experts/hleg/index_en.htm.

⁶ http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/orphan/guidelines.pdf.

⁷ KOM(2008) 466.

⁸ Arutelul esitatud arvamused on kättesaadavad järgmisel veebilehel: http://circa.europa.eu/Public/irc/markt/markt_consultations/library?l=/copyright_neighbouring_consultation_copyright&vm=detailed&sb=Title. Vastuste analüüs on esitatud lisa 1. ja 2. peatükis.

⁹ KOM(2009) 532.

Seadusega ettenähtud erand (2. võimalus) vältiks autoriõiguselitsentsi saamisega seotud koormust, kuid säilitaks eelneva hoolika otsingu nõude. Samas tagaks see võimalus väiksema õiguskindluse, kuna puudub hoolika otsingu sertifitseerimine kolmanda isiku poolt.

3. võimalusega ehk laiendatud kollektiivlitsentside mudeliga eeldatakse, et kui kollektiivse esindamise organisatsioon annab raamatukogule loa raamatute avaldamiseks veebisaidil, hõlmab selline litsents vastavalt seadusekohasele reguleerimisala laienemisele kõiki vastava kategooria teoseid, sh orbeoseid (nt raamatud, filmid). Eeldatakse, et kollektiivse esindamise organisatsioon esindab selliseid „kõrvalekaldujaid”, hoolimata sellest, kas organisatsioon on teostanud hoolika otsingu autori tuvastamiseks või leidmiseks. Hoolika otsingu puudumine ei võimalda järgida orbeoste staatuse vastastikusel tunnustamisel põhinevat lähenemist. Laiendatud kollektiivlitsentsid kehtivad tavapäraselt üksnes selle riigi territooriumil, kus kehtib seadusekohane eeldus.

Orbeoste erilitsents (4. võimalus) tagab raamatukogudele ja muudele kasusaajatele suure õiguskindluse seoses taasilmnevate omanike kahjunõuetega. Selle võimalusega nõutakse nii litsentsi andmisele eelnevat hoolikat otsingut orbeoste staatuse kindlaksmääramiseks kui ka erilitsentsi lepingut.

Orbeosteid hõlmav valitsuse litsents (5. võimalus) kujutab endast hoolika otsingu riiklikku sertifitseerimist ning seega tagatakse sellega digitaalraamatukogule suur õiguskindlus. Kuid selle õiguskindluse hinnaks on halduskoormus. Seepärast on kõnealuse süsteemi varasematel katsetustel olnud piiratud mõju ning neid ei kasutata ulatuslike digitaalraamatukogu projektide puhul.

Orbeoste staatuse vastastikusel tunnustamisel põhinev lähenemisviis (6. võimalus) tagab raamatukogudele ja muudele kasusaajatele õiguskindluse seoses konkreetse teose nn orvustaatusega. Vastastikune tunnustamine tagab, et digitaalraamatukogus talletatavad orbeosed on kättesaadavad kogu Euroopa kodanikele.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

- **Kavandatud meetmete kokkuvõte**

Ettepanekus käsitletakse hoolikat otsingut, mis on vajalik selleks, et teha kindlaks, kas konkreetne teos on orbeos. Selleks et teha kõnealune teos teatavatel tingimustel ja konkreetsetel eesmärkidel võrgus üldsusele kättesaadavaks, tuleb selline kindlakstegemine seadustada. Samuti selgitatakse ettepanekus laiendatud kollektiivlitsentside kohaldamist teoste suhtes, mis võivad olla orbeosed.

- **Õiguslik alus**

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114.

- **Subsidiaarsuse põhimõte**

Vaja on direktiivi vormis esitatud seadusandlikku ettepanekut, kuna vabatahtlik lähenemisviis, eelkõige komisjoni 24. augusti 2006. aasta soovitus 2006/585/EÜ ei ole andnud soovitud tulemust. Lisaks raskendab orbeoste kooskõlastamata siseriiklike

strateegiate koosseksisteerimine digitaalraamatukogudes orbeoste avaldamist ELi liikmesriikides¹⁰.

- **Proportsionaalsuse põhimõte**

Kuna orbeoste probleem on digitaalraamatukogude loomisel põhitakistus, kujutab ELi ühtne raamistik orbeoste sidusjuurdepääsu tagamiseks endast väikseima sekkumisulatusega võimalust soovitud tulemuse saavutamiseks. Kõikide muude lähenemisviisidega kaasneks palju suurem halduskoormus ning vaja oleks üksnes orbeoste litsentsimise taristuid.

- **Vahendi valik**

Kavandatud vahend: direktiiv.

Ettepaneku peamised artiklid

Artiklis 1 sätestatakse direktiivi reguleerimisala ja sisu. See hõlmab erinevaid materjale, mida talletatakse avalikes raamatukogudes, haridusasutustes, muuseumides ja arhiivides ning ka filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste kogudes ja avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides. Trükiste valdkonnas hõlmab direktiiv ka visuaalteoseid, näiteks avaldatud teostes sisalduvaid fotosid ja illustratsioone.

Artiklis 2 on esitatud orbeose määratlus. Orbeose määratlus sisaldab hoolika uuringu nõuet.

Artiklis 3 selgitatakse, kuidas peavad hoolikat uurimist teostama need, kellel lubatakse orbeoseid kasutada. Artiklis 3 täpsustatakse, et hoolikas otsing tuleb teostada üksnes selles liikmesriigis, kus teos esimest korda avaldati.

Artiklis 4 kehtestatakse vastastikuse tunnustamise põhimõte, mille kohaselt loetakse teos, mida peetakse orbeoseks pärast artikli 3 kohaselt teostatud hoolikat uuringut, orbeoseks kõikides liikmesriikides.

Artiklis 5 käsitletakse orbeose staatuse tühistamise võimalust.

Artiklis 6 loetletakse viisid, kuidas võivad nimetatud kasusaajad orbeoseid kasutada (neid direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 tähenduses üldsusele kättesaadavaks teha ning kõnealuseid teoseid direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 tähenduses reprodutseerida nende avalikes huvides oleva eesmärgi saavutamiseks).

Artiklis 7 täpsustatakse, kuidas liikmesriigid võivad teatavatel tingimustel lubada täiendavaid kasutusviise.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

¹⁰ Mõnes liikmesriigis, näiteks Prantsusmaal, tunnistatakse õigusliku lahenduse ettevalmistustöös selgesõnaliselt, et vaja on lahendust Euroopa tasandil, Conseil Supérieur de la Propriété Littéraire et Artistique *Commission sur les œuvres orphelines*, lk 19.

5. VALIKULISED ÜKSIKASJAD

- **Euroopa Majanduspiirkond**

Kavandatavas õigusaktis käsitletakse Euroopa Majanduspiirkonnaga seotud küsimust, mistõttu tuleks seda kohaldada ka Euroopa Majanduspiirkonnas.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

orbteoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 49, 56 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud õigusakti eelnõu riikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,¹¹

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Raamatukogud, muuseumid, arhiivid, haridusasutused, filmipärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalik-õiguslikud ringhäälinguorganisatsioonid tegelevad Euroopa digitaalraamatukogude loomiseks oma kogude või arhiivide ulatusliku digiteerimisega. Liikmesriikide raamatukogud, muuseumid, arhiivid, haridusasutused, filmipärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalik-õiguslikud ringhäälinguorganisatsioonid aitavad kaasa Euroopa kultuuripärandi säilitamisele ja levitamisele, mis on samuti oluline Euroopa digitaalraamatukogude, nagu Europeana loomiseks. Trükimaterjalide massilise digiteerimise ning otsingu- ja indekseerimise tehnilised võimalused tõstavad raamatukogude kogude väärtust teadusuuringute jaoks.
- (2) Teadmiste ja uuenduste vaba liikumise edendamise vajalikkus on Euroopa 2020. aasta strateegia oluline osa, nagu on sätestatud komisjoni teatistes „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”¹², mis ühe juhtalgatusena hõlmab ka Euroopa digitaalarengu tegevuskava väljatöötamist.
- (3) Vastavalt komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalarengu tegevuskava”¹³ sätestatule on Euroopa digitaalarengu tegevuskava üks põhimeede luua

¹¹ ELT C , , lk .

¹² KOM(2010) 2020.

¹³ KOM(2010) 245.

õigusraamistik, mis hõlbustaks selliste teoste digiteerimist ja levitamist, mille autor ei ole tuvastatud või ei ole tuvastamisest hoolimata leitud (nn orbesteod).

- (4) Autoritel on ainuõigus oma teoseid reprodutseerida ja neid üldsusele kättesaadavaks teha. Selline õigus ühtlustati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiviga 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas,¹⁴ ning see eeldab, et enne teose digiteerimist ja avalikustamist on vaja autori nõusolekut.
- (5) Orbesteodade puhul ei ole võimalik saada sellist eelnevat nõusolekut reprodutseerimiseks ega üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.
- (6) Liikmesriikide erinevad lähenemisviisid orbesteodade staatuse tunnustamisele võivad kujutada endast takistust siseturu toimimisele ning orbesteodade kasutamisele ja piiriülese juurdepääsu tagamisele kõnealustele teostele. Erinevad strateegiad võivad kaasa tuua ka piirangud kultuurisise hõlmavate teenuste ja toodete vabale liikumisele. Seetõttu on vaja tagada sellise staatuse vastastikune tunnustamine.
- (7) Õiguskindluse tagamiseks siseturul seoses orbesteodade kasutamisega raamatukogudes, muuseumides, haridusasutustes, arhiivides, filmipärandi säilitamisega tegelevates asutustes ja avalik-õiguslikes ringhäälinguorganisatsioonides on eelkõige vaja ühist lähenemisviisi seoses orbesteodade staatuse ja orbesteodade teatavate lubatud kasutusviiside kindlaksmääramisega.
- (8) Orbesteodeid hõlmavad ka avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavad ja nende toodetud kinematograafilised, audio- ja audiovisuaalsed teosed. Võttes arvesse ringhäälinguorganisatsioonide kui audio- ja audiovisuaalse materjali tootjate eriseisundit ning vajadust piirata tulevikus orbesteodade hulka, on asjakohane sätestada ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavate teoste suhtes käesoleva direktiivi kohaldamise tähtaeg.
- (9) Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleks avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavaid kinematograafilisi, audio- ja audiovisuaalseid teoseid mõista selliselt, nagu hõlmaksid need kõnealuste organisatsioonide poolt ainuõiguslikuks kasutamiseks tellitud teoseid.
- (10) Suurte digitaalraamatukogude loomine hõlbustab elektrooniliste otsingu- ja uuringuvahendite kasutamist ning avab uue uuringuallika teadlastele ja akadeemikutele, kes muidu peaksid piirduma tavapärasemate ja mittedigitaalsete otsingumeetoditega.
- (11) Rahvusvahelise hoolivuse põhimõttest lähtudes tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes selliste teoste suhtes, mida esimest korda avaldati või lasti eetrisse liikmesriigis.
- (12) Enne seda, kui teost saab pidada orbesteoseks, tuleks heas usus, arukalt ja hoolikalt otsida selle autorit. Liikmesriikidel peaks olema lubatud ette näha, et sellist hoolikat otsingut võivad teostada kas käesolevas direktiivis osutatud või muud organisatsioonid.

¹⁴ EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10.

- (13) Autoriõiguste kaitse kõrge taseme tagamiseks liidus on vaja ette näha hoolika otsingu ühtlustatud lähenemisviis. Hoolikas otsing peaks hõlmama selliste avalike andmebaaside kasutamist, mis pakuvad teavet teose autoriõiguse staatuse kohta. Lisaks peaksid liikmesriigid mitmekordse kuluka digiteerimise ärahoidmiseks tagama, et avalikus andmebaasis registreeritakse orbeoste kasutamine käesolevas direktiivis osutatud organisatsioonide poolt. Otsingutulemuste ja orbeoste kasutuse teavet sisaldavad avalikud andmebaasid tuleks võimaluste piires luua ja neid tuleks rakendada nii, et andmebaasid oleksid omavahel üleeuroopaliselt ühendatud ning et neid oleks võimalik kasutada ühtse portaali kaudu.
- (14) Orbeostel võib olla mitu autorit või need võivad hõlmata muid teoseid või kaitstud materjali. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada teatud või tuvastatud õigustevaldajate õigusi.
- (15) Otsingutega seonduva topelttöö vältimiseks tuleks hoolikat otsingut teostada üksnes liikmesriigis, kus teos esimest korda avaldati või eetrisse lasti. Selleks et teistel liikmesriikidel oleks võimalik kindlaks teha, kas teosele on määratud orbeose staatus mõnes muus liikmesriigis, peaksid liikmesriigid tagama, et nende territooriumil teostatud hoolikate otsingute tulemused registreeritakse avalikus andmebaasis.
- (16) Asjakohane on ette näha, et autoril on oma teosele õigusi nõudes õigus orbeose staatust tühistada.
- (17) Õppimise ja kultuuri edendamiseks peaksid liikmesriigid lubama avalikel raamatukogudel, haridusasutustel, muuseumidel, arhiividel, filmipärandi säilitamisega tegelevatel asutustel ja avalik-õiguslikel ringhäälinguorganisatsioonidel orbeoseid kättesaadavaks teha ja reprodutseerida, kui selline kasutusviis täidab nende asutuste avalikke huvisid teenivaid ülesandeid, milleks on eelkõige nende kogudes talletatavate teoste säilitamine, taastamine ning teoste kättesaadavaks tegemine kultuurilistel ja hariduslikel eesmärkidel. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaksid filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste hulka kuuluma organisatsioonid, kelle liikmesriigid on määranud oma kultuuripärandisse kuuluvate filmide kogumiseks, kataloogimiseks, säilitamiseks ja taastamiseks.
- (18) Lepingulised suhted võivad kaasa aidata Euroopa kultuuripärandi digiteerimisele, kusjuures raamatukogud, haridusasutused, muuseumid või arhiivid ja filmipärandi säilitamisega tegelevad asutused võivad sõlmida äripartneritega lepinguid orbeoste digiteerimiseks ja avalikustamiseks, et teoseid käesoleva direktiiviga lubatud viisil kasutada. Kõnealused lepingud võivad hõlmata selliste partnerite rahalist toetust.
- (19) Selleks et teha Euroopa kultuuripärand liidu kodanikele kättesaadavamaks, on vaja ka tagada, et ühes liikmesriigis digiteeritud ja üldsusele kättesaadavaks tehtud orbeosed oleksid kättesaadavad ka teistes liikmesriikides. Avalikke huvisid teeniva ülesande täitmise eesmärgil orbeost kasutavad avalikud raamatukogud, haridusasutused, muuseumid, arhiivid, filmipärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalik-õiguslikud ringhäälinguorganisatsioonid peaksid suutma teha orbeose teistes liikmesriikides üldsusele kättesaadavaks.
- (20) Käesoleva direktiivi kohaldamine ei tohiks mõjutada liikmesriikides sõlmitud kehtivaid kokkuleppeid, mis käsitlevad õiguste haldamist, sh laiendatud kollektiiv litsentse.

- (21) Samuti peaks liikmesriikidel olema võimalik lubada orbeoste kasutamist eesmärkidel, mis lähevad kaugemale käesoleva direktiiviga hõlmatud organisatsioonide avalikest huvidest lähtuvatest ülesannetest. Sel juhul peaksid õiguste valdajate õigused ja õiguspärased huvid olema kaitstud.
- (22) Kui liikmesriik lubab käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel avalikel raamatukogudel, haridusasutustel, muuseumidel, arhiividel, filmipärandi säilitamisega tegelevatel asutustel või avalik-õiguslikel ringhäälinguorganisatsioonidel kasutada orbeoste eesmärkidel, mis lähevad kaugemale nende organisatsioonide avalikest huvidest lähtuvatest ülesannetest, tuleks tasustada õiguste valdajaid, kes nõuavad oma teostele õigusi. Tasu puhul tuleks võtta arvesse asjaomase teose liiki ja kasutusviisi. Liikmesriigid võivad ette näha, et tulust, mis on kogutud seoses orbeoste sellise kasutusviisiga, et maksta tasu, mida ei ole aga käesoleva direktiivi kohaselt sätestatud ajavahemikul jooksul taotletud, tuleks rahastada õigusi käsitlevaid teabeallikaid, mis hõlbustavad õiguste valdajate hoolikat otsingut vastuvõetava hinnaga ja automatiseeritud vahenditega selliste teosekategoriate puhul, mis tegelikult või potentsiaalselt kuuluvad käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.
- (23) Kuna võetavate meetmete eesmärki, s.t õiguskindluse tagamist seoses orbeoste kasutamisega, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning orbeoste kasutamise eeskirjade ühtsuse tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1
Sisu ja reguleerimisala

1. Käesolevas direktiivis käsitletakse orbeoste teataval viisil kasutamist avalikes raamatukogudes, haridusasutustes, muuseumides, arhiivides, filmipärandi säilitamisega tegelevates asutustes ja avalik-õiguslikes ringhäälinguorganisatsioonides.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse selliste teoste suhtes, mis esimest korda avaldati või lasti eetrisse liikmesriigis ning mis kujutavad endast:
 - (1) raamatu, ajakirja, ajalehe või muu kirjutisena avaldatud teoseid, mida talletatakse avalike raamatukogude, haridusasutuste, muuseumide või arhiivide kogudes, või
 - (2) filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste kogudesse kuuluvaid kinematograafilisi või audiovisuaalseid teoseid või
 - (3) avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide poolt enne 31. detsembrit 2002 toodetud ja nende arhiivides talletatavaid kinematograafilisi, audio- või audiovisuaalseid teoseid.

Artikkel 2

Orbteosed

1. Teos on orbteos, kui selle õiguste valdajat ei ole tuvastatud või ei ole tuvastamisest hoolimata leitud pärast seda, kui artikli 3 kohaselt on teostatud ja registreeritud õiguste valdaja hoolikas otsing.
2. Kui teosel on mitu õiguste valdajat, kellest üks on tuvastatud ja leitud, ei saa kõnealust teost käsitada orbteosena.

Artikkel 3

Hoolikas otsing

1. Selleks et teha kindlaks, kas teos on orbteos, tagavad artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid, et iga teose puhul teostatakse hoolikas otsing, milleks kasutatakse kõnealuse teose kategooriale vastavaid allikaid.
2. Igale teosekategooriale vastavad allikad määrab iga liikmesriik, pidades nõu õiguste valdajate ja kasutajatega, ning need hõlmavad lisas loetletud allikaid.
3. Hoolikas otsing tuleb teostada üksnes liikmesriigis, kus teos esimest korda avaldati või eetrisse lasti.
4. Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil teostatud hoolikate otsingute tulemused registreeritakse avalikus andmebaasis.

Artikkel 4

Orbteose staatuse vastastikune tunnustamine

Teost, mida ühes liikmesriigis käsitatakse artikli 2 kohaselt orbteosena, peetakse orbteoseks kõikides liikmesriikides.

Artikkel 5

Orbteose staatuse tühistamine

Liikmesriigid tagavad, et orbteosena käsitatud teose õiguste valdajal oleks igal ajal võimalus orbteose staatus tühistada.

Artikkel 6

Orbteoste lubatud kasutusviisid

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonidel lubatakse orbteost kasutada järgmistel viisidel:
 - (a) teha orbteos direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 tähenduses kättesaadavaks;
 - (b) reprodutseerida seda direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 tähenduses digiteerimise, kättesaadavaks tegemise, indekseerimise, kataloogimise, säilitamise või taastamise eesmärgil.

2. Kui artikliga 7 ei ole ette nähtud teisiti, ei või artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid orbteoseid kasutada muudel kui nende avalikke huvisid teenivatel eesmärkidel, milleks on eelkõige nende kogudes talletatavate teoste säilitamine, taastamine ning teoste kättesaadavaks tegemine kultuurilistel ja hariduslikel eesmärkidel.
3. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira kõnealuste organisatsioonide vabadust sõlmida lepinguid avalikest huvidest lähtuva ülesande täitmisel.
4. Liikmesriigid tagavad, et artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid peavad lõike 1 kohaselt orbteoseid kasutades arvestust oma hoolikate otsingute kohta ning avalikku registrit orbteoste kasutamise kohta.

Artikkel 7 *Orbteoste muud lubatud kasutusviisid*

1. Liikmesriigid võivad artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonidel lubada orbeost kasutada muudel kui artikli 6 lõikes 2 osutatud viisidel, tingimusel et:
 - (1) artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid peavad arvestust oma hoolikate otsingute kohta;
 - (2) organisatsioonid peavad avalikku registrit orbteoste kasutusviiside kohta;
 - (3) sellise orbteose puhul, mille õiguste valdaja on küll tuvastatud, kuid leidmata, märgitakse õiguste valdaja nimi teose iga kasutusviisi puhul;
 - (4) artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid maksavad teose kasutamise eest tasu õiguste valdajatele, kes tühistavad orbteose staatuse artikli 5 tähenduses;
 - (5) õiguste valdajad võivad punkti 4 kohast tasu taotleda liikmesriikide sätestatud ajavahemikul jooksul, mis ei tohi olla lühem kui viis aastat alates selle toimingu kuupäevast, mis annab õiguse taotluse esitamiseks.
2. Liikmesriigid võivad valida viisi, kuidas anda luba lõike 1 kohasele kasutusele, ning neil on õigus otsustada, kuidas kasutada võimalikku tulu, mida ei ole lõike 1 punkti 5 kohaselt sätestatud ajavahemikul jooksul taotletud.

Artikkel 8 *Muude sätete edasine kohaldamine*

Käesolev direktiiv ei piira selliste sätete kohaldamist, mis käsitlevad eelkõige patendiõigusi, kaubamärke, tööstusdisainiõigusi, kasulikke mudeleid, mikrolülituse topograafiat, kirjatüüpe, tingimusjuurdepääsu, ringhäälinguteenuste kaablile juurdepääsu, rahvusliku rikkuse kaitset, kohtudeposiidi nõudeid, piiravat tegevust ja kõlvatut konkurentsi käsitlevaid seadusi, ärisaladusi, julgeolekut, konfidentsiaalsust, andmekaitset ja eraelu puutumatust, avalikele dokumentidele juurdepääsu ja lepinguõigusega seonduvat.

Artikkel 9
Ajaline kohaldatavus

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide artiklis 1 osutatud teoste suhtes, mis [ülevõtmiskuupäeval] on kaitstud liikmesriikide autoriõiguselaste õigusaktidega.
2. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei mõjuta enne [ülevõtmiskuupäeva] sooritatud toiminguid ega omandatud õigusi.

Artikkel 10
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [...]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti ning kõnealuste normide ja käesoleva direktiivi vahelise vastavustabeli viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid võtavad need õigusnormid vastu, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 11
Läbivaatamisklausel

Komisjon jälgib pidevalt õigusi käsitlevate teabeallikate arengut ning esitab hiljemalt aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi jõustumist ja seejärel igal aastal aruande võimaluse kohta lisada käesoleva direktiivi reguleerimisalasse teoseid või muud kaitstud materjali, eelkõige fonogramme, üksikuid fotosid ja muid kujutisi, mis praegu ei kuulu selle reguleerimisalasse.

Komisjon esitab hiljemalt [üks aasta pärast ülevõtmiskuupäeva] Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta, võttes arvesse digitaalraamatukogude arengut.

Vajaduse korral ning eelkõige siseturu toimimise tagamiseks esitab komisjon ettepanekud käesoleva direktiivi muutmise kohta.

Artikkel 12
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 13

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*

LISA

Artikli 3 lõikes 2 osutatud allikad on järgmised:

- (1) avaldatud raamatute puhul:
 - (a) seadusjärgne talletamine;
 - (b) olemasolevad andmebaasid ja registrid, sealhulgas ARROW (juurdepääsetavad autoriõigusteabe ja orpteoste registrid, *Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works*), WATCH (kirjanikud, kunstnikud ja nende teoste autoriõiguste omanikud, *Writers, Artists and their Copyright Holders*) ning ISBN (raamatu rahvusvaheline standardnumber, *International Standard Book Number*);
 - (c) asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide, eelkõige reprodutseerimisõiguste organisatsioonide andmebaasid;
- (2) ajakirjade ja perioodikaväljaannete puhul:
 - (a) perioodiliste väljaannete ISSN (rahvusvaheline jadaväljaande standardnumber);
 - (b) raamatukogude ja muude kogude kartoteegid ja kataloogid;
- (3) ajalehtede ja ajakirjade puhul:
 - (a) vastava riigi kirjastajate liit ning autorite ja ajakirjanike ühendused;
 - (b) seadusjärgne talletamine;
 - (c) asjaomase kollektiivse esindamise organisatsiooni, sealhulgas reprodutseerimisõiguste organisatsioonide andmebaasid;
- (4) visuaalteoste, sh kujutava kunsti, fotograafia, illustratsiooni, disaini ja arhitektuuri valdkonda kuuluvate teoste, viimati nimetatud teoste visandite ning raamatutes, ajakirjades ja ajalehtedes sisalduvate muude teoste puhul:
 - (a) punktides 1, 2 ja 3 osutatud allikad;
 - (b) eelkõige kujutava kunsti asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide, sh reprodutseerimisõiguste organisatsioonide andmebaasid;
 - (c) vajaduse korral fotoagentuuride andmebaasid;
- (5) filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste ja avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide kogudesse kuuluvate audiovisuaalsete teoste puhul:
 - (a) seadusjärgne talletamine;
 - (b) filmipärandi säilitamisega tegelevate asutuste ja riiklike raamatukogude andmebaasid;

- (c) andmebaasid, kus kasutatakse asjakohaseid standardeid ja tunnuseid, näiteks ISAN audiovisuaalse materjali puhul;
- (d) eelkõige autorite, esitajate, fonogrammitootjate ja audiovisuaalsektori tootjate asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide andmebaasid.